

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
<http://ageconsearch.umn.edu>
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

ИНВЕСТИЦИЈЕ КАО ФАКТОР ПРИВРЕДНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ПАНЧЕВО¹

Ј. Субић², Б. Михаиловић², Зорица Васиљевић³

Резиме. Србија се налази у централној фази транзиције, која би требало да представља радикални заокрет и праву прекретницу у будућем развоју домаће економије и њених актера. Развој тржишне економије може се убрзати приливом средстава кроз инвестиције у нова предузећа, докапитализацијом постојећих предузећа и консолидацијом финансијског система. У процесу придруживања Европској унији (ЕУ), очекује се доношење бројних реформских прописа, а за инвеститоре највећи значај имају закони у области земљишта и изградње, затим регулатива индустријских и технолошких паркова, као и уредбе у области пољопривреде и руралног развоја.

Величина тржишта, макроекономска стабилност, трошкови пословања, људски ресурси, географски положај и инвестициона инфраструктура представљају најважније међу бројним факторима који општину Панчево чине једном од веома атрактивних локација за пословање у овом делу Југоисточне Европе. Такође, општина Панчево свим инвеститорима нуди релативно добар потенцијал продаје за већи број индустријских и пољопривредних производа, како на светском, тако и на домаћем тржишту, који произилази из бесцаринског приступа тржиштима ЕУ, САД, Русије и Југоисточне Европе, од скоро милијарду људи.

---

¹ Рад је део истраживања на пројекту 149007 Министарства науке Р. Србије под називом „Мултифункционална пољопривреда и рурални развој у функцији укључења Републике Србије у Европску унију“.

² Др Јонел Субић, научни сарадник, мр Бранко Михаиловић, истраживач сарадник, Институт за економику пољопривреде, 11060 Београд, Волгина 15, Република Србија, тел: +381 (0)11 297 2854, e-mail: jonel_s@mail.iep.gb.ac.yu, e-mail: office@mail.iep.gb.ac.yu.

³ Др Зорица Васиљевић, редовни професор, Пољопривредни факултет, 11080 Земун-Београд, Немањина 6, Република Србија, тел: 381 (0)11 261 5315, e-mail: vazor@agrifaculty.bg.ac.yu.

У првом делу рада, дат је приказ досадашњих инвестиционих улагања како на регионалном, тако и на националном нивоу. Сходно томе, истраживањем је обухваћен вишегодишњи инвестициони тренд у привреди општине Панчево и карактеристике процеса инвестирања у привреди на територији Јужно-банатског округа, АП Војводине, као и Републике Србије у целини.

У другом делу рада, дат је шири преглед инвестиција као фактора развоја пољопривреде у општини Панчево, Јужно-банатском округу, АП Војводини и Републици Србији у целини.

Кључне речи: инвестиције, развој, пољопривреда, општина Панчево

Увод

На садашњем степену економског развоја, многа предузећа у Србији имају неповољне пословне перформансе које се манифестују кроз опадање тржишног учешћа и рентабилитета, повећање задужености, неадекватно инвестирање и повећан обим диверсификованих пословних подухвата на рачун примарног посла. Иако је установљен растући тренд инвестирања, макроекономски показатељи инвестиционих кретања у Србији показују висок ризик улагања у домаћа предузећа, који онемогућава динамичније инвестирање. Смањењем ризика повећала би се атрактивност улагања, што је стимуланс за домаће и стране инвеститоре који вреднују различите комбинације ризика и приноса.

Пословни амбијент у општини Панчево и Р. Србији у целини знатно је унапређен захваљујући усвајању великог броја правних прописа од 2001. године до данас. Основни циљеви законодавних реформи, који се одвијају у складу са регулативама ЕУ, усмерени су ка једноставности пословања и сигурности улагања.

Трошкови пословања у Републици Србији су релативно повољни у поређењу са другим државама у региону, што представља резултат:¹

- **ниских пореских стопа**, као што су порез на добит од 10%, порез на додату вредност у износу од 8 или 18% и порез на зараде на нивоу од 12%;
- **бројних подстицаја за улагање**, у које спадају државне субвенције за директне инвестиције између 2.000 и 10.000 евра по новом радном месту, затим ослобађење од плаћања пореза на добит у периоду од 10 година за

---

¹ www.siepa.sr.gov.yu

велика улагања, као и изузеће од плаћања пореза на зараде и доприносе за социјално осигурање за раднике млађе од 30 и старије од 45 година;

- **јефтинијих комуналних производа и услуга**, попут електричне енергије, гаса, воде;
- **квалитета и цене радне снаге** који представљају, по општој оцени инвеститора, један од кључних разлога за улагање у Панчеву и Србији у целини.¹ Такође, као резултат значајних улагања последњих година, општину Панчево данас карактерише модерна саобраћајна и телекомуникациона инфраструктура.²

Посебни подстицаји за улагања на територији општине Панчево регулисани су општинском *Одлуком о мерилима за утврђивање накнаде за уређивање грађевинског земљишта*, којом је предвиђено да инвеститори објеката за обављање свих производних делатности могу остварити и погодности према броју запослених радника на неодређено време, и то:

- на сваких 20 радника умањење за 10%, а уколико се плаћање накнаде врши на рате, умањење се остварује на сваких 30 радника;
- ако се делатност обавља применом савремених технологија које запошљавају мали број радника, инвеститор остварује умањење за 10% на сваких 10, а уколико се плаћање накнаде врши на рате, умањење се остварује на сваких 15 радника.³

1. Општа обележја досадашњих инвестиционих улагања

Инвестициона кретања у периоду 2001-2005. година указују на јаку корелацију политичког кредибилитета земље и ризика улагања. Наиме, после првог квартала у 2003. години долази до неповољног заокрета у приливима капитала који не повећавају дуг (СДИ⁴ и званична помоћ) и нето задуживања у ино-

¹ Људски ресурси у нашој земљи издвајају се по: високој продуктивности рада која, у оквиру индустрије, расте у просеку за 11% годишње; одличном техничком образовању, при чему 1/3 од око 14.000 дипломираних студената сваке године долази са факултета природних наука; знатно нижим трошковима рада који износе мање од 1/2 издатака за зараде у новим чланицама Европске уније из Источне Европе.

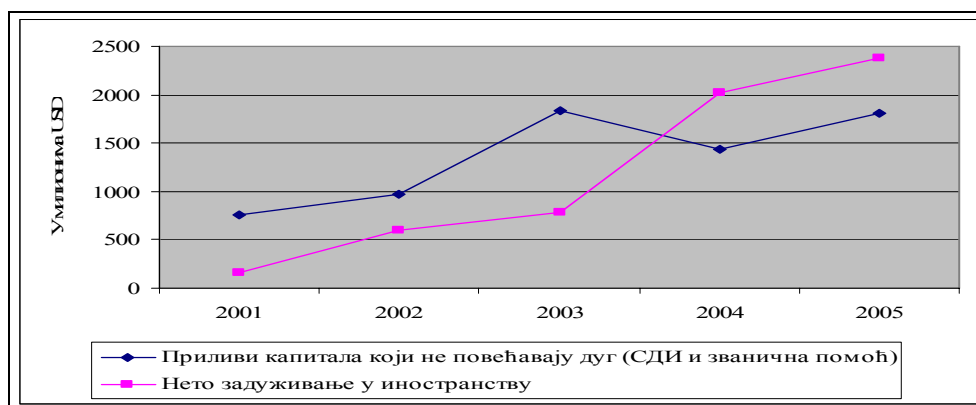
² Релативно брз и једноставан приступ међународном аутопуту Е75 и међународном аеродрому "Никола Тесла"; развијене Интернет везе великих брзина до 5 Mb/s; велика понуда пословног простора итд.

³ <http://www.rpkpancevo.com/akti/w/pancevo.htm>

⁴ Стране директне инвестиције (*директне инвестиције* су инвестиције у изградњу нових капацитета у производном сектору, у сектору истраживања и развоја, као и сектору услуга које могу бити предмет међународне трговине).

странству (Графикон 1.). У наредних година дана нето задуживање у иностранству порасло је са 780 мил. USD на 2.020 мил. USD, а СДИ и званична помоћ опали су са 1.836 мил. USD на 1.411 мил. USD. Касније, током 2004. и 2005. године успостављен је растући тренд СДИ, али далеко мањег интензитета у поређењу са растом у периоду 2002-2003. година. Ради добијања што реалније слике о досадашњим инвестиционим активностима на подручју општине Панчево, у табелама и графиконима који следе је дат приказ улагања како на регионалном, тако и на националном нивоу. Сходно томе, истраживањем је обухваћен вишегодишњи инвестициони тренд у привреди општине Панчево и карактеристике процеса инвестирања у привреди на територији Јужно-банатског округа, АП Војводине, као и Р. Србије у целини.

Графикон 1. Кретање СДИ и нето задуживања у иностранству

Извор: Ђуричин, Д. (2006): Транзиција, стабилизација, одрживи развој: перспектива Србије. Саветовање- Копаоник.

Посматрајући период 1995-2005. година, може се констатовати да општину Панчево карактерише слаба и недовољна инвестициона активност. Укупно остварене инвестиције на нивоу општине Панчево су у 2005. години преполовљене према оствареној вредности у претходној години. Наиме, оне су у 2005. години износиле 829 мил. динара, према 1.648 мил. динара остварених инвестиција у 2004. години (Табела 1.).

Укупно остварене инвестиције Општине у 2005. години обухватају 29,74% од остварених инвестиција на нивоу Јужно-банатског округа, односно једва 2,79% од укупно остварених инвестиција на нивоу АП Војводине, или свега 0,51% од нивоа Р. Србије у целини.

Табела 1. Просторна дистрибуција укупно остварених инвестиција*
(у хиљ. динара)

Године	Јединица мере	Територија			
		Република Србија**	АП Војводина	Јужно-банатски округ	Панчево
1995	динар	3.572.344,00	870.224,00	130.812,00	26.031,00
	%	100,00	24,36	3,66	0,73
1996	динар	6.479.321,00	1.717.629,00	244.022,00	57.796,00
	%	100,00	26,51	3,77	0,89
1997	динар	9.953.940,00	2.342.596,00	216.392,00	99.599,00
	%	100,00	23,53	2,17	1,00
1998	динар	13.380.221,00	2.741.601,00	330.037,00	156.891,00
	%	100,00	20,49	2,47	1,17
1999	динар	17.488.422,00	3.510.114,00	359.778,00	170.837,00
	%	100,00	20,07	2,06	0,98
2000	динар	39.874.609,00	8.508.582,00	896.500,00	411.405,00
	%	100,00	21,34	2,25	1,03
2001	динар	55.188.399,00	13.348.396,00	1.443.724,00	587.617,00
	%	100,00	24,19	2,62	1,06
2002	динар	102.860.663,00	23.302.691,00	2.790.929,00	1.811.203,00
	%	100,00	22,65	2,71	1,76
2003	динар	115.662.223,00	25.685.814,00	2.948.352,00	1.165.885,00
	%	100,00	22,21	2,55	1,01
2004	динар	152.929.464,00	29.484.398,00	2.990.414,00	1.648.291,00
	%	100,00	19,28	1,96	1,08
2005	динар	163.549.507,00	29.773.399,00	2.787.840,00	829.239,00
	%	100,00	18,20	1,70	0,51

* Инвестиције у основна средства друштвеног сектора (који обухвата и задружни, мешовити и државни облик својине) у текућим ценама.

** Нису обухваћени подаци за Косово и Метохију.

Извор: Инвестиције Републике Србије, 1995-2005., РЗС, Београд, 1997-2007.

На основу вишегодишњих кретања укупно остварених инвестиција у релативним вредностима, могу се исказати просечне годишње стопе раста за одабране територије. У том контексту, дошло се до просечне годишње стопе раста учешћа укупно остварених инвестиција на подручју општине Панчево (-3,21%), Јужно-банатског округа (-6,73%) и АП Војводине (-2,62%) у укупно оствареним инвестицијама Р. Србије у целини. У свим случајевима су остварене негативне годишње стопе раста, док је највећа вредност евидентирана за АП Војводину (забележен је пад посматраног показатеља са 24,36% у 1995. години, на 18,20% у 2005. години, односно за 6,16%).

2. Инвестиције као фактор развоја пољопривреде

У процесу реформи и припремања Републике Србије за приступање Европској унији, реализација циљева националног програма за економски опоравак и веће респектовање постулата тржишне економије јесу, у великој мери, условљени остваривањем вишег степена ефективности и рентабилности производње и производних фактора.

Имајући у виду процес проширења ЕУ и перспективе које из тога произилазе за Србију, евидентно је да ће у будућем развоју наших пољопривредних газдинстава инвестициона активност заузимати круцијално место. Инвестиције имају одлучујућу улогу у реализовању циљева и приоритета аграрног и руралног развоја, пре свега као покретачки инструмент квантитативног и квалитативног раста укупних аграрних производних фактора и производње, али и стварања услова за бољи живот на селу.

У овој етапи, раст инвестиција у пољопривреди представља услов њене техничке и технолошке модернизације, а у крајњој линији и један од услова економске стабилности читаве националне привреде. Без адекватног обима и осмишљене структуре инвестиционих улагања не може се обезбедити раст основних и трајних обртних средстава, повећање броја радних места, подизање учинка оруђа за рад, боља продуктивност рада, разноликост производње и сл., на било ком регионалном аграрном и руралном нивоу, па ни на националном.¹

Међу активностима које се одвијају у руралним подручјима, значајно место припада производњи добара неопходних за људску исхрану, те за потребе текстилне, прехранбене и других индустрија. Ове активности су директно везане за економску функцију пољопривреде, утичу на раст конкурентности и значајно доприносе одрживом развоју.

Општина Панчево, по свом географском положају, рељефу у коме преовлађују равничарски терени, расположивим природним ресурсима, као и створеним привредним потенцијалима представља интересантно подручје за пословне активности домаћим и страним инвеститорима.

Подручје општине Панчево има традиционално развијено ратарство, има услове за гајење свих врста житарица (пшенице, кукуруза, јечма ...), индустријског биља (шећерне репе, сунцокрета, соје ...), као и сточног крмног биља (детелине, луцерке, кукуруза за крму ...). Последњих година, нарочито је запажено повећано интересовање за гајење поврћа у заштићеном простору (у

¹ Субић Ј. (2007): *Место Јужног Баната у пољопривреди Србије и Црне Горе на путу ка европској интеграцији*. Монографија. Институт за економику пољопривреде, Београд.

пластеницима и стакленицима), затим за обновом традиције бављења сточарством, као и за унапређењем воћарско-виноградарске производње.

2.1. Остварене инвестиције у пољопривреди

Уз ресурсе са којима обилује Јужно-банатски округ, пољопривреда као важна грана материјалне производње има стратегијски значај за снабдевање града Панчева прехрамбеним производима. Општина Панчево, као административно-економски центар Округа, такође располаже са значајним земљишним потенцијалом од око 63.322 ha пољопривредног земљишта, што чини 83,90% укупне општинске територије. У оквиру пољопривредног земљишта обрадиве површине износе 60.187 ha (оранице и баште су заступљене на површини од 58.981 ha), док необрадиве површине обухватају 3.135 ha. У структури ораничних површина, жита учествују са 64,96%; индустријско биље са 20,65%; повртно биље са 9,53% и крмно биље са 3,73%.

Поред горе наведеног, подручје општине Панчево располаже значајним капацитетима у примарној сточарској производњи: 6.562 грла говеда (11 говеда на 100 ha обрадиве површине), 53.533 свиња (91 свиња на 100 ha ораничне површине), 2.524 оваца (4 оваца на 100 ha пољопривредне површине), односно 199.350 комада живине.¹

Остварене инвестиције у пољопривреди на подручју општине Панчево, у периоду 1995-2005. године, имале су учешће у укупно оствареним инвестицијама у пољопривреди Републике Србије у интервалу од 0,26% до 3,09%. Највећи пад овог показатеља је евидентиран 2005. у односу на 2004. годину (са 2,55% на 0,76% односно за 1,79%), док је његов највећи раст забележен 2002. у односу на 2001. годину (са 1,78% на 3,04% односно за 1,26%) (Табела 2.).

У случају Јужно-банатског округа, такође су присутне осцилације и то у форми нешто израженијих промена које се крећу у интервалу од 3,09% до 6,95%. Највећи пад учешћа остварених инвестиција у пољопривреди Јужно-банатског округа у укупно оствареним инвестицијама у пољопривреди Републике Србије забележен је 2000. у односу на 1999. годину (са 5,50% на 3,34% односно за 2,16%), док је највећи раст забележен 1999. у односу на 1998. годину (са 3,09% на 5,50% односно за 2,41%).

---

¹ Општине у Србији 2006, РС РЗС, Београд, 2007.

Табела 2. Просторна дистрибуција остварених инвестиција*
у пољопривреди и рибарству**

- у хиљ. динара-

Године	Јединица мере	Територија			
		Република Србија***	АП Војводина	Јужно-банатски округ	Панчево
1995	динар	200.019,00	99.748,00	7.971,00	1.161,00
	%	100,00	49,87	3,99	0,58
1996	динар	330.407,00	172.712,00	12.476,00	851,00
	%	100,00	52,27	3,78	0,26
1997	динар	459.784,00	227.429,00	23.077,00	6.894,00
	%	100,00	49,46	5,02	1,50
1998	динар	620.534,00	376.979,00	19.172,00	4.308,00
	%	100,00	60,75	3,09	0,69
1999	динар	738.513,00	415.377,00	40.616,00	2.282,00
	%	100,00	56,25	5,50	0,31
2000	динар	1.896.896,00	1.101.763,00	63.299,00	21.593,00
	%	100,00	58,08	3,34	1,14
2001	динар	3.146.845,00	2.148.162,00	150.195,00	56.140,00
	%	100,00	68,26	4,77	1,78
2002	динар	4.947.895,00	3.265.274,00	343.938,00	150.189,00
	%	100,00	65,99	6,95	3,04
2003	динар	3.260.612,00	2.040.895,00	183.529,00	100.817,00
	%	100,00	62,59	5,63	3,09
2004	динар	3.721.166,00	2.018.812,00	247.598,00	94.906,00
	%	100,00	54,25	6,65	2,55
2005	динар	5.028.799,00	2.150.020,00	185.945,00	38.331,00
	%	100,00	42,75	3,70	0,76

* Инвестиције у основна средства друштвеног сектора (који обухвата и задружни, мешовити и државни облик својине) у текућим ценама.

** Пољопривреда, рибарство, лов, шумарство и водопривреда (новији статистички преглед).

*** Нису обухваћени подаци за Косово и Метохију.

Извор: Инвестиције Републике Србије, 1995-2005., РЗС, Београд, 1997-2007.

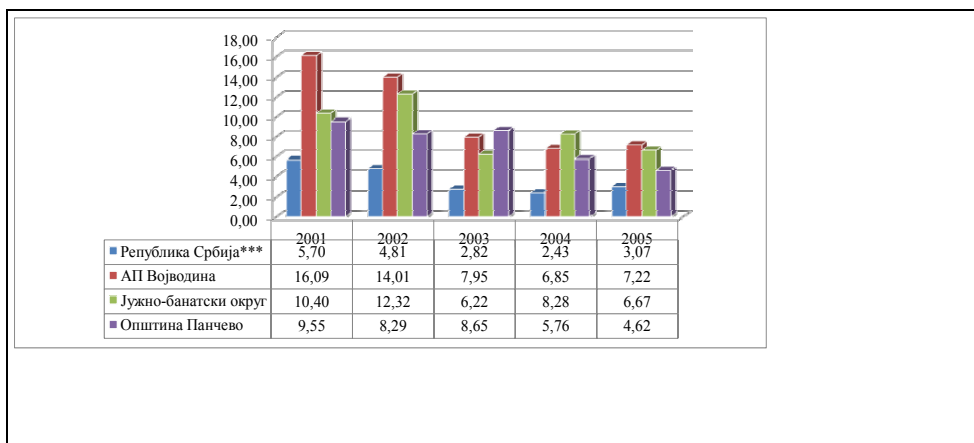
У појединим годинама посматраног периода, учешће остварених инвестиција у пољопривреди АП Војводине у укупно оствареним инвестицијама у пољопривреди Републике Србије прелази 60%. Међутим, овај показатељ исказује видне промене које у овом случају осликавају највеће осцилације чије је кретање од 42,75% до 68,26%. Највећи пад учешћа остварених инвестиција у пољопривреди АП Војводине у укупно оствареним инвестицијама у пољопривреди Р. Србије забележен је 2005. у односу на 2004. годину (са 54,25% на

42,75% односно за 11,5%), док је највећи раст забележен 2001. у односу на 2000. годину (са 58,08% на 68,26% односно за 10,18%).

На основу горе приказаних релативних вредности које се односе на вишегодишња кретања укупно остварених инвестиција у пољопривреди, такође се могу исказати просечне годишње стопе раста за одабране територије. У том контексту, дошло се до просечне годишње стопе раста учешћа укупно остварених инвестиција у пољопривреди на подручју општине Панчево (2,49%), Јужно-банатског округа (-0,68%) и АП Војводине (-1,39%) у укупно оствареним инвестицијама Републике Србије у целини. Анализа је показала да једино општина Панчево бележи позитивну стопу раста (забележен је раст посматраног показатеља са 0,58% у 1995. години, на 0,76% у 2005. години, односно за скромних 0,18%), док су негативне стопе раста остварене у остала два случаја. Сходно томе, може се констатовати да пољопривреда, вреднована са мултифункционалног аспекта, даје завидан допринос одржавању економско-социјалне сигурности грађана у општини Панчево.

Учешће пољопривредних инвестиција у укупно оствареним улагањима на подручју општине Панчево, Јужно-банатског округа, АП Војводине и Републике Србије у целини, приказано је уз помоћ *графикана* који следи.

Графикон 2. Учешће пољопривреде* у укупно оствареним инвестицијама**

* Пољопривреда, рибарство, лов, шумарство и водопривреда (новији статистички преглед).

** Инвестиције у основна средства друштвеног сектора (који обухвата и задружни, мешовити и државни облик својине) у текућим ценама.

*** Нису обухваћени подаци за Косово и Метохију.

Извор: Инвестиције Републике Србије, 2001 -2005., РЗС, Београд, 2003-2007.

Током посматраног периода (2001-2005. година), учешће пољопривредних инвестиција у укупно оствареним инвестицијама општине Панчево опало је са 9,55% на 4,62% (односно за 4,93%). Највећи пад овог показатеља забележен је 2004. у односу на 2003. годину (са 8,65% на 5,76% односно за 2,89%), док је раст забележен једино 2003. у односу на 2002. годину (са 8,29% на 8,65% односно за свега 0,36%).

У Јужно-банатском округу, ово учешће такође манифестује осцилације и то у форми нешто израженијих промена које се крећу у интервалу од 6,22% до 12,32%. Највећи пад учешћа остварених инвестиција у пољопривреди у укупно оствареним инвестицијама Јужно-банатског округа забележен је 2003. у односу на 2002. годину (са 12,32% на 6,22% односно за 6,10%), док је највећи раст забележен 2002. у односу на 2001. годину (са 10,40% на 12,32% односно за 1,92%). Учешће остварених инвестиција у пољопривреди у укупно оствареним инвестицијама АП Војводине, из године у годину бележи константан пад који је најизраженији 2003. у односу на 2002. годину (са 14,01% на 7,95%). Ситуација је готово идентична и у случају Р. Србије у целини, где је учешће пољопривреде у укупно оствареним инвестицијама забележило раст једино 2005. у односу на 2004. годину (са 2,43% на 3,07%).

2.2. Оцена остварених инвестиција у пољопривреди

У циљу давања оцене о оствареним инвестицијама у пољопривреди општине Панчево, коришћени су следећи показатељи:

- остварене инвестиције у пољопривреди по активном пољопривреднику;
- остварене инвестиције у пољопривреди по јединици пољопривредне површине;
- остварене инвестиције у пољопривреди по јединици обрадиве површине;
- остварене инвестиције у пољопривреди по јединици ораничне површине;
- остварене инвестиције по јединици засејане површине.

Ради добијања што реалније оцене остварених инвестиција у пољопривреди на подручју општине Панчево, у *наредној табели* су дати показатељи који се односе како на регионални, тако и на национални ниво (у 2005. години).

Резултати који су приказани у *предходној табели* упућују на констатацију да је у свим посматраним случајевима највећа вредност постигнута код остварених пољопривредних инвестиција по активном пољопривреднику, док је најмања вредност добијена код остварених пољопривредних инвестиција по јединици пољопривредне површине, и то у следећем односу:

Табела 3. Оцена остварених инвестиција* у пољопривреди**

Показатељ	Јединица мере	Територија			
		Република Србија***	АП Војводина	Јужно-банатски округ	Панчево
Остварене инвестиције у пољопривреди по активном пољопривреднику****	динар	9.349,13	26.016,88	14.526,25	42.655,21
Остварене инвестиције у пољопривреди по јединици пољопривредне површине	динар	985,07	1.207,23	544,76	605,33
Остварене инвестиције у пољопривреди по јединици обрадиве површине	динар	1.189,47	1.310,02	596,63	636,87
Остварене инвестиције у пољопривреди по јединици ораничне површине	динар	1.515,43	1.365,59	621,22	649,89

* Инвестиције у основна средства друштвеног сектора (који обухвата и задружни, мешовити и државни облик својине) у текућим ценама.

** Пољопривреда, рибарство, лов, шумарство и водопривреда (новији статистички преглед).

*** Нису обухваћени подаци за Косово и Метохију.

**** У 2002. години.

Извор: Инвестиције Републике Србије, 2001 -2005., РЗС, Београд, 2003-2007.

Општине у Србији 2006, РС РЗС, Београд, 2007.

- Република Србија (9,49:1,00);
- АП Војводина (21,55:1,00);
- Јужно-банатски округ (26,67:1,00);
- Општина Панчево(70,47:1,00).

Сходно одабраним показатељима и добијеним односима инвестиционих улагања у пољопривреди, може се приметити да су највећа инвестициона улагања по активном пољопривреднику у општини Панчево. Ово само потврђује чињеницу да је учешће активног пољопривредног у укупно активном становништву најниже у општини Панчево (5,95%), у односу на остале посматране територијалне јединице (Јужно-банатски округ–13,42%; АП Војводина–

13,75% и Р. Србија–15,57%). Поред тога, ово може бити и показатељ да пољопривреда општине Панчево има мању зависност од људских ресурса, односно да поседује бољу техничку опремљености и да је на вишем нивоу технолошког развоја у односу на друге посматране територијалне јединице.

Закључак

У процесу придруживања Европској унији, многа предузећа у Србији и даље имају неповољне пословне перформансе: опадање тржишног учешћа и рентабилитета; повећање задужености; неадекватно инвестирање и повећан обим диверсификованих пословних подухвата на рачун примарног посла. Сходно томе, улагања у домаћа предузећа имају висок ризик који онемогућава већи доток страног капитала, а самим тим и динамичније инвестирање. Његовим смањењем, повећала би се атрактивност улагања, што би у знатној мери привукло домаће и стране инвеститоре који вреднују различите комбинације ризика и приноса.

Сумарно гледано, у посматраном вишегодишњем периоду (1995-2005. година), територију општине Панчево, као и читав Јужно-банатски округ, карактеришу неповољна економска кретања, оличена slabим и недовољним инвестиционим активностима, пре свега, због хроничног недостатка финансијских средстава неопходних за финансирање потребних инвестиција. Оваква тенденција, међутим, није карактеристична само за општину Панчево и Јужно-банатски округ, већ и за целокупну српску привреду и друштво, а што је последица познате економске и политичке ситуације кроз коју је Република Србија прошла у последњих 15-ак година.

Будући да је земља дуго времена била у економској блокади, није било ни кредитних средстава из спољних извора, нити других извора финансирања, осим извесних средстава намењених за социјалну и, донекле, економску помоћ. У таквој ситуацији су једва одвојена или прикупљена средства привредних субјеката или локалне самоуправе, морала бити намењена за инвестициона улагања у одржавање функционисања производње или услужних делатности на постојећем нивоу (тамо где се и то могло). Међутим, многи привредни субјекти су у овом периоду, због недостатка средстава или тржишта, обуставили своју активност или се угасили.

У наредном периоду, треба указати на могућности и потребе усмеравања новчаних токова за инвестирање, не само у пољопривреду, већ у све оне привредне гране које могу бити од великог значаја за економски раст на подручју општине Панчево. Ово је још један апел на све структуре које имају могућности и легитимитет да пруже неопходну материјалну подршку (подстицаји,

субвенције, кредитне олакшице и др.) како би се употпунила палета улагања, сходно компаративним предностима територије.

Литература

1. Андрић Ј., Зорица Васиљевић, Зорица Ј. Средојевић (2005): Инвестиције – основе планирања и анализе, Универзитет у Београду, Пољопривредни факултет, Београд – Земун.
2. Ђуричин, Д. (2006): Транзиција, стабилизација, одрживи развој: перспектива Србије. Саветовање- Копаоник.
3. Инвестиције Републике Србије, 1995-2005., РЗС, Београд, 1997-2007.
4. Општине у Србији 2006, РС РЗС, Београд, 2007.
5. Субић Ј. (2007): Место Јужног Баната у пољопривреди Србије и Црне Горе на путу ка европској интеграцији. Монографија. Институт за економику пољопривреде, Београд.
6. Цвијановић Драго, Хамовић Владана, Поповић Весна, Субић Јонел, Катић Бранко, Параушић Весна (2007): Мултифункционална пољопривреда и рурални развој у АП Војводини“, Институт за економику пољопривреде, Београд.
7. <http://www.rpkpancevo.com/akti/w/pancevo.htm>
8. www.siepa.sr.gov.yu
9. www.sopancevo.org.yu

Примљено: 17.11.2008.

Одобрено: 05.12.2008.

UDC: 330.322:631.153

**INVESTMENTS AS AN ECONOMIC DEVELOPMENT FACTOR
IN MUNICIPALITY OF PANČEVO**

Jonel Subić¹, Branko Mihailović¹, Zorica Vasiljević²

¹ Institute of Agricultural Economics, Belgrade

² Faculty of Agriculture, Belgrade

Abstract

Serbia is in the central phase of transition, which should represent a radical turnover as well as real turning point in future development of domestic economy as well as economic actors. In the process of EU accession, it is expected putting into force numerous reform legislation, and for investors the most important are laws concerning land and construction, regulations in the area of industrial and technological parks, as well as agricultural and rural development.

Size of market, macroeconomic stability, operating costs, human resources, geographic position and investment infrastructure represent the most important factors among which makes municipality of Pančevo as a very attractive location for business in this part of Southeast Europe. Besides, municipality of Pančevo offers to all investors relatively good selling potential for great number of industrial and agricultural products, both at the world and domestic market, which comes from duty-free approach toward the markets of EU, USA, Russia and Southeast Europe, of almost one billion people.

In the first part of the paper it is given an analysis of the recent investments both on regional and national level. In accordance with that, the research included long-term investment trend in economy of Pančevo municipality as well as characteristics of investment processes in economy of South-Banat Region, AP Vojvodina as well as Republic of Serbia.

In the second part of the paper, it is given a wider review of investments as a factor of agricultural development in municipality of Pančevo, South-Banat Region, AP Vojvodina as well as entire Republic of Serbia.

Key words: investments, development, agriculture, municipality of Pančevo.

Author's Address:

Dr Jonel Subić
Institut za ekonomiku poljoprivrede
Volgina 15, 11060 Beograd, Republika Srbija
Tel: +381 11 2972 854
E-mail: jonel_s@mail.iep.gb.ac.yu